

11. Tillägg - Något om bibliska talsymboler

{biblink} Talsymboler spelar i Bibeln ofta en något större roll än den nutida läsaren vanligen är benägen att föreställa sig. När det i Joh 21:11 står att antalet fiskar vid ifrågavarande fångst var 153, så står denna siffra troligen som ett mystiskt kodecken för den eftertänksamme. De grekiska bokstäverna har sina talvärden, så att t ex α betyder 1, β 2, ι 10, κ 20 osv, men den som ger sig på talet 153 med dessa värden som utgångspunkt, kommer ingen vart. Om man däremot låter varje bokstav få det värde som följer av dess plats i ordningen av alfabetets 24 bokstäver, då blir 153 summan av bokstäverna i orden κυριοσ εστιν. Det är Herren.

Bibelutläggningens historia visar, att det kan ha sina risker att börja syssla med talsymbolik. Om denna får för stort utrymme, kan man lätt gå vilse. Men vissa enkla talsymboler bör vara av bibelläsaren kända, om han ska kunna tillägna sig innehållet. I de följande lämnas några upplysningar om den symboliska innebörden hos talen 3, 4 och 7. Härvid förbises inte, att även andra tal, såsom 10 och 12, har symbolisk innebörd i Bibeln. Men den som önskar gå vidare och undersöka innebörden hos dessa tal kan lätt göra det själv med hjälp av sin Bibel. Vad som här sägs är avsett att vara några elementära upplysningar och en impuls för de intresserade att gå vidare.

Att Gud är en, är en sanning som Gamla och Nya testamentet samstämmigt betygar. Bekännelsen i 5 Mos 6:4 har otaliga gånger varit sista ordet på de judars läppar som torterats till döds eller bränts för sin tros skull, många gånger av så kallade kristna. Mark 12:29 tycks Jesus vilja göra denna bekännelse av Guds enhet till det allra första budet, varav följer budet om kärleken. Med kraft har kristendomen alltid hävdats att den är monoteistisk, dvs att den är en tro på en enda Gud.

I tillvaron finns en tvåhet, vars komponenter kan benämnas på olika sätt inom olika religioner. Det finns dualistiska religioner, enligt vilka tvåheten gott—ont är av evighet till evighet. Den kristna tron är inte i denna mening dualistisk. Det onda är enligt Bibeln icke av evighet, ej heller bestämt till att finnas i evighet. Man kan säga att kristendomen har en antagonistisk syn på världen, d v s en syn enligt vilken ont och gott ligger i strid med varandra. Men den är inte dualistisk. Ty till sist skall Gud bli allt i alla. 1 Kor 15:28. Då är enheten återställd.

I Guds, den ende Gudens väsen finns enligt kristen tro en trehet, Fader, Son och Ande. Runt om över hela vårt klot finns i skilda religioner aningar om en sådan trehet i enheten. När den katolske missionären Akosto kom till en ö i Västindien, fann han hos indianerna där ett litet tempel med en bild som bar namnet Tangalanga, vilket betyder "tre i en och en i tre". I en dualistisk religion sådan som mazdeismen (den gamla persiska religionen) mildras dualismen i någon mån genom att där framträder en tredje gestalt mellan Ormuzd, den gode Guden, och Ahriman, den onde, nämligen Mithras, medlaren, som i romerska riket blev föremål för en hängiven dyrkan just vid tiden för Kristi födelse. Genom Mithras kommer i viss mån treheten in i mazdeismen. Vi har säkert alla hört talas om hinduismens trefald Brahma—Vishnu—Siwa och om nordbornas Oden—Tor-Frej. Deras grannar vänderna hade sin trehövdade gud Triglafl. De grekiska och romerska gudarna har trefaldiga attribut, Jupiter (Zeus) en tredelad blix, Neptunus (Poseidon) en treudd. Romarnas ödesgudinnor, parcerna, är tre liksom nornorna hos oss. Och nordbornas världsträd, asken Yggdrasil, har tre rötter. Märkligare är att hos kineserna, vars urgamla religion mest betonar tvåheten, triangeln (liksom i kristendomen) är gudomssymbol. En helig trefot används i kultsammanhang, och namnet på trefoten är samma ord som betyder "ande".

Hos Israel i Gamla testamentet har vi inte dessa klara antydningar om treheten, och likväl finns den där fördold. I tabernaklet räknar man med tredjedelar, i det att Det Heliga är två gånger så långt som Det Allraheligaste. Man kommer härvid att tänka på att historien på sitt sätt är indelad enligt motsvarande princip, ty om man lägger ihop årtalen i alla släkt- och kungalängder i Gamla testamentet, kommer man till att i runt tal 4 årtusenden förflutit från Adam till Kristus, men jämnt 2/3 därav från Adam till den israelitiska påskens instiftande i samband med uttåget ur Egypten. Bortsett från frågan om riktigheten av denna tidsbestämning, mot vilken arkeologien har sina kända invändningar, så ligger något symboliskt viktigt i att "nedräkningen" från Adam sker med en så markerad milstolpe som uttåget, som infaller när 2/3 av 4000 år förgått och därmed antyder att det är just 4000 som nedräkningen till noll skall ske.

Att talet 3 är himmelens tal, antyds i Gamla testamentet genom att Gud besöker Abraham genom 3 män, 1 Mos 18, genom den trefaldiga välsignelsen i 4 Mos 6:24 ff, genom vilken det heliga namnet JHWH skulle läggas på folket 3 gånger, liksom genom det trefaldiga Helig i kerubernas lovsång i templet, Jes 6:3. Enligt Josefus höll översteprästen under välsignelsen upp tre fingrar (de tre mellersta) av höger hand. Den fromme israeliten bad 3 gånger om dagen, Ps 55:18, Dan 6:10, trädde 3 gånger om året inför Herrens ansikte i tempeltjänsten, 2 Mos 23:14. Han hade i vissa sammanhang att iaktta en tidrymd av 3 dagar, 2 Mos 19:11, 4 Mos 19:12 och 4 Mos 19:19, och hade vid vissa tillfällen att offra treåriga djur, 1 Mos 15:9. Uttrycket "på tredje dagen" i Hos 6:2 ligger antagligen till grund för Paulus' påstående att Jesus uppstod på tredje dagen enligt skrifterna, 1 Kor 15:4.

Går vi till Nya testamentet, framträder talet 3 på olika sätt som himmelens tal. Vi kan därvid tänka på tro, hopp och kärlek, 1 Kor 13:13 eller på Gud såsom den som är, som var och som skall komma, Upp 1:4, men framför allt som Fader, Son och Ande, Matt 28:19, 2 Kor 13:13.

Om himmelens tal är 3, så är jordens 4. Forna tiders kineser offrade åt himmelen på en rund kulle, men åt jorden på en fyrkantig plats. Allmänt räknar människan med 4 årstider, 4 väderstreck, ibland också med 4 delar av dygnet: morgon, middag, kväll, natt. De gamle ansåg världen uppbyggd av 4 grundelement: eld, vatten, jord, luft. Människan har 4 temperament: sangviniskt, koleriskt, melankoliskt, flegmatiskt. Jordens medelpunkt var enligt rabbinerna den fyrkantiga sten i Templet varpå förbundsarken stod. Man påminner sig härvid islams heliga Kaaba, som också den är en fyrkantig sten. På sin fyrkantiga mantel skulle israeliten ha fyra tofsar, en i vart hörn, 4 Mos 15:38, 5 Mos 22:12. Hesekiel såg i sin syn fyra väsenden, som vardera hade fyra ansikten, Hes 1:5-6, vart och ett av dem med fyra vingar, Hes 1:11, alla i förbindelse med en vagn på fyra hjul, Hes 1:16. Jämför Upp 4:6. Det heligaste av alla namn på Gud, det namn som enligt gammalkristen uppfattning särskilt står för Gud som den i Kristus på jorden nedstigande, skrevs med 4 bokstäver. I stället för bokstäver kunde detta namn tecknas med ett kors, alltså en figur med fyra armar.

I 1 Mos 2:10ff har livsfloden på jorden 4 grenar. I Nya testamentet bär 4 evangelister ut det glada budskapet. I tabernaklet hade förlåten 4 färger och hängde på 4 stolpar, 2 Mos 26:32. Jesus korsfästes av 4 bödlar, som delade hans fyrkantiga mantel i 4 delar, Joh 19:23.

Summan av 3 och 4 är 7, som i Gamla testamentet symboliserar sammanfattningen av jord och himmel, universum, totaliteten av allt skapat, även förbindelsen mellan jord och himmel. Talet 7 är fullkomningens men också fridens tal. Före de astronomiska instrumentens tid räknade man med 7 planeter. Panflöjten hade 7 pipor och tonskalan 7 toner — oktavens åttonde ton är ju en upprepning av den första. Skapelseverket uppdelas i sju dagar och återkommer symboliserat i 7-dagarsveckan. Vishetens tempel har 7 pelare, Ordspr 9:1. Salomo byggde 7 år på sitt tempel, 1 Kung 6:37f. Vardera av de tre stora högtiderna påsk, pingst och lövhyddohögtid firades i 7 dagar. Stora Försoningsdagen firades i 7:e månaden. Offerblodet stänktes 7 gånger, 3 Mos 4:16, 17. Talet 7 är ibland isärlagt i 3 och 4, såsom i 4 Mos 19:11f. Vid spetälskas rening stänkte prästen av blodet och vattnet 7 gånger, varefter den botade i 7 dagar skulle hålla sig utanför sitt tält, 3 Mos 14:7f. Naaman, den spetälske, hade att doppa sig 7 gånger i Jordan, 2 Kung 5:10, 14. En prästvigning tog 7 dagar, 2 Mos 29:29-30. En hebreisk träl blev fri i 7:e året av sin tjänst, 2 Mos 21:2. Jeriko föll efter det att 7 präster med 7 basuner gått runt staden i 7 dagar, därav på den sjunde dagen 7 gånger, Jos 6.

Om den sjuarmade ljusstaken säger Josefus, att 3 lampor brann både dag och natt, medan 4 brann endast om dagen.

Liksom friden kan också hämnden vara förknippad med talet 7, 1 Mos 4:15 och 1 Mos 4:24, men i Kristus besegras den av förlåtelsens och fridens sjotal, Matt 18:21f. Abraham slöt fred med Abimelek vid Sjubrunnen, varvid han gav honom 7 lamm, 1 Mos 21:22-23. När Jakob vill försona sig med Esau, böjer han sig till marken 7 gånger.

I Nya testamentet kan man särskilt hos Johannes märka att sjutalet spelar en roll. Johannes antyder sådant mycket stillsamt, så att endast den eftertänksamme läsaren märker det. Lägg t ex märke till tidsuppgifterna i Joh 1:29, Joh 1:35, Joh 1:39-42 och Joh 1:43 (4 dagar) samt Joh 2:1 (3 dagar). Här möter ett sjotal, isärlagt i 4 och 3. Såsom varje bibelläsare vet, är hela Uppenbarelseboken framställd i en ordning som bygger på sjutalet.

Man brukar räkna med att Jesus talade 7 ord på korset. Några räknar åtta, beroende på att de delar upp vad Jesus säger i Joh 19:26-27 i två ord. I så fall är att märka, att talet åtta i judisk talmystik hade innebörden av att något nytt börjar. Om nämligen 7 betyder något avslutat, fullkomnat, så betyder 8 att något nytt har begynt. Det blir då meningsfullt, att Jesus i bergspredikan ropar ut det nya riket med 8 saligprisningar, Matt 5:3-10 (v 11 är en utvidgning av v 10). Det finns en psaltarpsalm, som börjar med saligprisning och utgör en enda stor lovprisning av Gud för hans ord. Det är Ps 119, som Luther kallar ett åttafaldigt gyllene alfabet. Det hebreiska alfabetet har 22 bokstäver. I Ps 119 börjar de 8 första verserna med bokstaven alef, de 8 därefter med bokstaven bet osv tills hela alfabetet är genomgången med 8 verser för varje bokstav — därav antalet verser, 176. Men i den 176:e versen har lovprisningen ett tycke av nödrop. Om man nämligen översätter ordagrant, så står där: Jag far vilse som ett förlorat får — uppsök din tjänare ... osv.

Men så underligt är evangelium om Kristus, att själva nödropet kan bli vänt i saligprisning. Så har ju skett i och med ropet Hosianna, som ordagrant betyder: Hjälp! men som har blivit församlingens jublande hyllningsrop när den hälsar sin Hjälpare.

När vi nu i huvudsak begränsat oss till den symboliska betydelsen av talen 3, 4 och 7, anmäler sig nästan självfallet följande tanke:

Enligt biblisk tideräkning (och dess förhållande till den moderna vetenskapen inverkar inte på dess symboliska innebörd) har 4000 år förflutit till Jesu födelse. I 4000 ligger inneslutet talet 4, jordens tal. Från Jesu födelse skulle återstå 2000 år av en sexdagars arbetsvecka, där varje dag är 1000 år (2 Pet 3:8). Efter dessa sex dagar, motsvarande skapelsedagarna i 1 Mos 1, skulle så komma vilodagen, som då skulle vara identisk med tusenårsriket, Upp 20.

Härtill är att säga, att vi enligt Jesu och apostlarnas förmaning ska vara vaksamma och vänta Herren var dag och var stund. Vidare är att märka, att en framtidsförutsägelse i Bibeln aldrig har blivit i detalj förstörd förrän vid uppfyllelsen. Kyrkans och teologiens historia uppvisar så många misslyckade försök att göra upp en tidtabell för vad som skall komma, att Kristi församling gör väl i att avstå från försöken. Meningen med framtidsförutsägelserna är att vi vid deras uppfyllelse ska förstå dem och därigenom stärkta i tron, Joh 14:29, Joh 13:19. Detta hindrar inte att vi skärper vår vaksamhet ju mer vi närmar oss år 2000. {/biblink}

Sven Danell: GAMMALTESTAMENTLIGA SYMBOLER